

Asia: VN/32318/2023

Kansallinen mineraalistrategia

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Saimaa ilman kaivoksia ry kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto kansallisen mineraalistrategian luonnoksesta.

Kaivoshankkeiden ympäristövaikutukset ulottuvat huomattavasti pidemmälle kuin niiden toiminta-aika. Kaivosten jätealueet, erityisesti metallimalmikaivosten jätealueiden pohjarakenteet, ovat merkittävä ja pitkäaikainen ongelma, joka uhkaa vesistöjen, maaperän ja muiden luonnonvarojen kestävyyttä. Tämä on selvästi dokumentoitu useissa tutkimuksissa, kuten Oulun yliopiston vuonna 2016 julkaisemassa selvityksessä, joka osoittaa, että kaikkien Suomen metallimalmikaivosten jätealueiden pohjarakenteet vuotavat ennemmin tai myöhemmin. Lisäksi KAJAK-tutkimus on tuonut esiin yli 30 suljettua kaivosta, joiden jätealueet aiheuttavat edelleen vakavaa ympäristön pilaantumista.

Jätealueiden pohjarakenteiden vuotaminen on erityisen huolestuttavaa, koska se johtaa happamien suotovesien muodostumiseen, jotka liuottavat raskasmetalleja ympäristöön. Näiden suotovesien vaikutukset voivat jatkua satoja tai jopa tuhansia vuosia kaivoksen sulkemisen jälkeen. Esimerkiksi Terrafame-kaivoksen kaltaisissa suurissa hankkeissa ongelma korostuu: kaivos tuottaa vuosittain 50 miljoonaa tonnia kaivannaisjätettä, mikä tarkoittaa noin 1,5 miljardia tonnia vaarallista jätettä 30 vuoden aikana. Sivukivikasat, kuten Terrafamen 4 kilometriä pitkä vallirakenne, aiheuttavat merkittäviä riskejä ympäristölle.

Puutteet sääntelyssä ja ohjeistuksessa

Nykyinen sääntely ei riitä estämään ympäristöhaittoja. Suomessa ei ole teknisiä vaatimuksia tiiville pohjarakenteille, eikä ohjeistusta tai valvontaa ole saatu kattavaksi. Ympäristöministeriö aloitti

vuonna 2019 ohjeistuksen laatimisen, mutta se ei ole vielä valmis, vaikka ratkaisevaa teknologiaa on olemassa. Kaivosjätteiden hallinnan puutteet rikkovat EU:n kaivannaisjättedirektiivin velvoitteita ja vaarantavat kansallisen turvallisuuden esimerkiksi vesistöjen pilaantumisen ja juomaveden laadun heikkenemisen kautta.

Ehdotukset tilanteen parantamiseksi

1. Tiukemmat rakenteelliset vaatimukset: EN 1997 -geoteknisen suunnittelustandardin sisällyttäminen kaivosrakentamiseen ja riippumaton suunnitelmien tarkastus ("third party review") ovat välttämättömiä toimia.

2. Laajennettu ympäristövaikutusten arviointi (YVA):

- Kaivosten jätteiden ja haitallisten mineraalien pitkäaikaiset vaikutukset, mukaan lukien sulkemissuunnitelmien kattava tarkastelu, on arvioitava vähintään 1 000 vuoden aikajänteellä.

- Suotovesien vaikutukset pinta- ja pohjavesien laatonormeihin sekä niiden käsittelytarpeet on huomioitava perusteellisesti.

- Avokaivoshankkeiden vaihtoehtoina on tarkasteltava muun muassa tunnelikaivoksia, rikastusteknologioiden parantamista sekä jätteiden sijoittamista louhoksiin.

3. Riippumattomat selvitykset: Selvitykset kaivosten vaikutuksista on tehtävä akateemisissa ja virkavastuullisissa organisaatioissa, ei kaupallisten konsulttien toimesta, jotta tulokset ovat luotettavia ja tieteellisesti päteviä.

4. Taloudellisen uskottavuuden tarkastaminen: Viranomaisten on varmistettava, että kaivoshankkeiden taloussuunnitelmat kattavat kaikki ympäristö- ja sosiaalisten haittojen kustannukset myös pitkällä aikavälillä.

Kohti kestäväää kaivostoimintaa

Mineraalistrategian tulee varmistaa, että kaivosten ympäristövaikutukset saadaan huomioitua ja parhaalla mahdollisella tavalla ennaltaehkäistyä jo ennen kaivostoiminnan aloittamista, ja että kaikki toiminta on EU:n kaivannaisjättedirektiivin mukaista. Tämä edellyttää:

- Kestäviä pohjarakenteita kaivannaisjätteiden sijoituksessa.

- Kiertotalouden ratkaisuja, jotka vähentävät jätteen määrää ja hyödyntävät mineraalit mahdollisimman tehokkaasti.

- Pitkän aikavälin ympäristö- ja sosiaalisten vaikutusten arviointia ja vakuuksien varmistamista.

Kaivosten ympäristöriskien hallinta on yhteiskunnallinen välttämättömyys, jonka laiminlyönti johtaa pysyviin ja laajamittaisiin vahinkoihin. Vaadimme, että mineraalistrategia ottaa huomioon yllä mainitut toimenpiteet ja vie ne osaksi kaivoslain uudistusta.

Mink Miisa
Saimaa ilman kaivoksia ry